

SACRA
MENSIS AVGVSTI
RECENSET

ET
AD SACRA ANNIVERSARIA
A V G V S T O
P A T R I A E P A T R I
F A C I E N D A
O B S E Q V I O S S I M E I N V I T A T
M. IO. GOTTL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE, Litteris MATTHAEANIS.

XLVII.

Virgil. Georg. I. 338.
ANNA SACRA REFER.

Ovid. Fast. V. 147.

Quo ferar? AVGVSTVS mensis mihi carminis huius
Ius dabit.

AVGVSTI nomen, auspicio diuinum, elogio singulare, et formula solemne, inter cetera Imperatorum ornamenta tantum eminet, quantum sol inter pulcherrima sidera enitescit. Quamuis enim illud primis reip. Rom. moderatoribus natuum non esset, sed à C. Octavio primo, et quidem ex senatus et populi suffragio, susceptum: bono tamen omine inter *vocabula principatus*, uti TACITVS adpellat, a) referebatur, et imperii maiestate dignissimum exillimabatur. Omnes certe annales in eo consentiunt, quod eorum temporum singularis fuerit felicitas, quum primus ille Augustus dominatum teneret. Hoc enim fere nullus aut bellis illustrior, aut in pace moderatior fuit, quod imperium Rom. grauiter adhuc percussum in finem suum veluti recepit, suaque sapientia et sollertia non continuit solum, sed etiam in tantum fastigium euexit, ut nullo tempore res Romanorum magis flourishissent videantur. Quem Romani imperii florem poeta illius aetatis, VIRGILIUS, his verbis decantat: b)

*hoc ferrea primum
desinit, ac toto surgit gens aurea mundo.*

Quare non est, quod miremur, hunc Imperatorem maximis, qui vel fingi vel praestari poterant, honoribus, ornatum fuisse, et tantum non circumfusum. Quum enim alii imperatores post mortem demum in deorum numerum referrentur, Augustus superstes templa suo nomini dicata et vidit et admisit. Neque tantum in patria, sed etiam extra eam honorum monumentis fuit cohonestatus, quod ara illa Lugduni nomini Augusti consecrata, cuius SVETONIVS mentionem facit, c) aperte testatur. Diuinus hoshonores VIRGILIUS indicat, canens: d)

*erit ille mihi semper deus: illius aram
saepe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.*

Consentit HORATIVS, eodem cum illo loco ab Augusto habitus, quem mortaliu numero eximendum cenlebat, his usus verbis: e)

*praesens diuus habebitur
AVGVSTVS, adiectis Britannis
Imperio grauibisque Persis.*

Quam

a) Hist. I. LXXX. 2. b) Eclog. IV. 9. c) in Tiber. Claud. C. II. d) Ecl. I. 7. e) L. III. Od. 5.

Quam dignitatem PRVDENTIVS admiratus his verbis complectitur: f)

flamine et aris

AVGVSTVM coluit, vitulo placavit et agno.

Testantur tituli, produnt consulta senatus,

Caesarum, Iouis ad speciem, statuentia templum.

Eodem consilio sextum anni mensem, qui antea Sextilis audiebat, AVGVSTI nomine adpellare non dubitabant. Mutati autem nominis has causas MACROBIVS adfert: g) *Quum Imperator AVGVSTVS mense Sextili et primum consulatum inierit, et triumphos tres in urbem intulerit, et legiones in Ianiculo deductae sequutaque sint eius auspicia ac fidem, et Aegyptus hoc mense in potestatem populi Romani redacta sit, et finis hoc mense bellis civilibus impositus sit, placet senatui, ut ille mensis Augustus adpelletur.* Quamvis enim alii etiam Imperatores licentiam, mensibus nova nomina imponendi, adfectarent, et Tiberius Septembrem a se Tiberium, Octobrem autem a matre Liuvia Liuiam dici mandaret; itemque Nero Aprilem in Neronem, Maium in Claudium, et Iunium in Germanicum transformaret; porro Domitianus Octobri suum ipsius nomen inderet, Commodus autem Septembrem Herculem, Octobrem Aelium, Novembrem Exuperatorium, et Decembrem Amazonium vocaret; illa tamen nomina suis cum auctoribus expiraverunt, solis Iulii et Augusti adpellationibus in fastos relatis, et ad posteritatem transmissis. Hos vero duo *mensis* ideo *magnos* adpellari, multi existimant, quod nomina maximorum Imperatorum prae se ferunt. Quo sensu SERVIVS et ASCONIVS PEDIANVS poetae verba intelligunt, canentis: h)

incipient magni procedere menses.

Non autem solo nomine Augustus mensis omnis generis magnificentiam, decora et ornamenta complectebatur, sed sacrorum etiam magnus numerus diebus illius antiquitus destinatum quandam illi praestantiam comparabat et singularem omnino dignitatem. Quorum potissima ut nunc strictim persequamur, et temporis opportunitas et instituti ratio praecipere videntur.

Primus igitur Augusti mensis *dies* apud Romanos non una de causa inter sacros referebatur, quippe quo aedes Deae Spei in foro olitorio consecrata, Marti vero, delubrum, vel, ut OVIDIVS describit, i)

Augusto praetextum nomine templum

fuerat exstructum. Accedebat ara, Augusti in honorem hoc die posita, itemque natiuitas Imperatorum, Claudii, Tiberii et Aelii Pertinacis, quae calendas huius mensis praecipue nobilitabant. *Secundus* eiusdem *dies* ob feliciter subactam a Caesare Hispaniam citeriorem cultui religioso destinatus erat et feriat; de qua victoria, omnium, quas Caesar reportavit, ultima, et DIO k) et SVETONIVS l) copiose

f) contr. Symmach, L. I.

i) Fast. V. 567.

g) Saturn' L. I. c. 12.

k) Hist. L. XLIII.

h) Virgil. Ecl. IV. 12.

l) in Iul. Caes. c. XXXVI.

piose exponunt. *Quarto die consecratio Victoriae recolebatur, cuius ara in Curia Iulia ab ipso Augusto dedicata anniuersariam solemnitate sibi vendicabat; aedem vero eidem sacram PRUDENTIVS ita depingit: m)*

*Marmoreo in templo rutilas Victoria pennas
Explicat, et multis surgit famata talentis.*

Sequebatur sacrum Deae Saluti *quinto* Augusti die quotannis in colle Quirinali faciendum. Huic enim magnificum templum exstructum, et a C. Iunio Bubulo publice consecratam fuit, cuius causas LIVIVS enarrat. n) Porro dies *sextus* solemnii religione ideo colebatur, quod Persae, grauisissimi Romanorum hostes, in campo Marathonio eo die ad interfectionem fuerant concissi. *Octavo* ludi votiui ab Imperatoribus instituebantur, ab annis imperii sui ita computati, ut numero annorum, quos in republica consumserant, totidem dierum solemnitas responderet. Hanc celebritatem alia augebat, in memoriam victoriae agitata, qua Q. Fabius Maximus hoc ipso die Allobroges et Aruernos grauisissimo praelio superauerat. o) Succedebat die *decimo* sacra ad aram Opis et Cereris in vico Iugario, qui etiam Thurarius audiebat, facienda, quae Deae, GELLIO iudice, p) ideo Augustae dicebantur, quod loca, earum cultui destinata, antea profana, ab Augusto templa fuerunt exornata. Quam in sententiam NASO noster: q)

*Sancta vocant Augusta patres, Augusta vocantur
Templa sacerdotum rite dicata manu.*

Pridie Idus in circo Flaminio Herculi sacra peragebantur, cuius templum ex vaticinio Sibyllino Augusti aetate fuerat instauratum, ut verba OVIDII testantur: r)

*Alter pars circi custode sub Hercule tuta est,
Quod Deus Euboico carmine munus habet.*

Ipsis autem *Idibus* natalis Dianae, alias Hecate dictae, publice celebrabatur. Et hanc ob causam eam diem *Hecateiam* STATIVS cognominat, s) AVSONIVS vero his verbis notat: t)

Sextiles Hecate Latonia vendicat Idus.

Quum enim haec dea non solum nocti, sed etiam rei venatoriae et parturientibus praeesse putaretur, et templum in monte Aventino aedificatum meruit, et sacra flatis diebus suum in honorem praestanda, de quibus MARTIALIS: u)

Augustis redit idibus Diana.

Diem *decimum quartum* sacrificia in Iouis Liberatoris honorem peragenda nobilitabant. *Decimo quinto* autem ludi a Cn. Pompeio destinati, quos CICERO de-

m) contr. Symmach. II. 28.

n) L. X. c. 1.

o) *Plin.* Hist. Nat. L. VII. c.

p) Noct. Att. L. IV. c. VII.

q) *Fast.* I. 609.

r) *Fast.* VI. 209.

s) *Sylu.* L. III.

t) *Idyll.* XIV.

u) L. XII. *Epigr.* LXVIII.

describit, nouam solemnitatem comparabant. w) Hos Confualia excipiebant, quae die *decimo sexto* Augusti mensis, in memoriam virginum e Sabinis raptarum, celebrantur, ab auctore urbis Romulo indicta: cui ipsum Martem auctorem et suaforem huius solemnitatis fuisse, OVIDIVS testatur, mandatum Martis repetens; x)

*Festa para Conso, Confus tibi cetera dicit,
Ipso festa die dum sua sacra canet.*

Decimus septimus dies sacra Iani referebat, qui, uti primus homines sacra do-
suisset credebatur, et aditum ad reliquos deos patefacere putabatur, ita hoc etiam
mense religioso cultu, et quidem iuxta Marcelli theatrum adscribebatur, quod
ex parte altera Capitolii ad meridiem spectabat. His eodem die sacra Portumnalia
adiungebantur, a Portumno nomen sortita, cuius Numini religiosum cultum
praestabant

votaque solvebant servati in littore nautae. y)

Et rem quidem diuinam ad pontem Aelium huic deo faciebant, ubi aedes con-
spiciebatur, memoriae eiusdem consecrata. Die *decimo nono* Vinalia ageban-
tur, non ea, quae Veneri, sed quae Ioui sacra erant, cui non solum vinde-
miam instantem commendabant, sed vina etiam bibenda libabant. Testem
audiamus OVIDIVM, haec sacra ita describentem; z)

*Venerat autumnus, calcandis sordidus uuis,
Redduntur merito debita vina Ioui.*

*Dicta dies hinc est Vinalia: Iuppiter illa
Vindicat, et festis gaudet inesse suis.*

Neque tamen Venus celebritate huius mensis carebat, quippe cui idem hic dies
ob bina templa, eius nomini dedicata, erat consecratus, quorum alterum ad Circum
Maximum spectabat, alterum in luco Libitineni erat exstructum. Praeterea hoc
etiam nomine idem dies habebatur solemnis, quod Imperator Augustus non solum
primum consulatum eo inierat, sed eodem etiam e vita disceserat. Diem *vi-
cesimum quartum* Coena Pontificum sacrum et festum esse iubebat. Habebant
nempe Romani sacras epulas non unius generis, quas viri religiosi, castimoniae
et temperantiae laude conspicui, Ioui, Mineruae, ceterisque diis in Capitolio ad-
parabant, quarum aliae erant augurales, aliae adiciales, aliae Saliarum, aliae Ce-
reales, aliae Albanae, et aliae Pontificiae: de quibus postremis HORATIVS no-
ster loquitur, verba faciens de vino

Pontificum potiore coenis. a)

Neque alias MARTIALIS innuit, ita canens: b)

Non Albana mibi sit comessatio tanti,

Nec Capitolinae Pontificumque dapes.

Vicesimo

w) Aët. I. in Verr. c. 10.

z) Fast. IV. 897.

x) Fast. III. 119.

a) L. II. Od. XIV.

y) Virg. Georg. I. 435.

b) L. XII. Epigr. 48.

Vicesimo quinto die Ambarualia sacra sequebantur, ubi per agrorum fines lustro quodam hostia maclanda ducebatur, quam multi homines elata voce clamantes comitabantur, qui tripudiantes et querna corona ornati, concinno carmine laudes Cereris celebrabant; quo facto, victima ista circumducta publice immolabatur, Hunc ritum VIRGILIUS his describit; c)

*Terque nouas circum felix eat hostia fruges,
Omnis quam chorus et socii comitentur ouantes,
Et Cererem clamore vocent in tecta, neque ante
Falcem maturis quisquam supponat aristis,
Quam Cereri torta redimitus tempora quercu
Det motus incompressos, et carmina dicat.*

Eiusdem diei solemnitate sacra Opeconflua augebant, à dea eiusdem nominis, quae eadem cum Terra, Saturni uxore, fuisse videtur, ita adpellata. Huius deae in honorem sacrarium ea lege erat aedificatum, ut praeter virgines Vestales et Pontificem Maximum nemo illud introiret. In diem *vicesimum septimum* Vulturialia incidebant, in memoriam Vulturii facienda, qui maritus fuit Iuturnae, et Fauni gener; vel, ut alii perhibent, in honorem fluminis Vulturii instituta, Campaniam interfluentis, quibus procurandis singulares flamines, Vulturiales dicti, erant destinati. Die *vicesimo octauo* Soli ac Lunae sacra publice peragebantur. Quum enim viderent Romani, solem reliquorum fiderum esse dominum, lucis omnis auctorem, temporum moderatorem, et frugum procuratorem, ob infinita haec beneficia in deorum numerum referre eundem non dubitabant. Neque minori iure Lunae hunc competere honorem, existimabant. Et soli quidem multa templa exstructa fuisse, ROSINVS idoneis testimoniis confirmat, d) quippe quem, ut poeta ait, e)

Diuerso cunctus fere nomine conuocat orbis;

Lunae vero nominatim in monte Auentino sacrificia exhibita fuisse, OVIDIUS his verbis testatur: f)

*Luna regit mensis: huius quoque tempora mensis
Finit Auentino Luna colenda iugo.*

Succedebant Vulcanalia, die *vicesimo nono* celebranda, quae à Vulcano, ignis deo, nomen tulerant. Huic enim iam sub auspicia urbis à Romulo templum fuit exstructum, quod incendia iterata Romae fatalia et funesta esse videbantur. Ad auertruncandum igitur periculum, quod ignis Romanis minitabatur, Vulcanum quotannis hoc die certis sacrificiis expiabant. g) Finiebant tandem mensem Augustum memoriae natalium, C. Caesaris, Germanici, Caii Caligulae, et Commodi Antonini, ea solemnitate restaurandae quotannis et recolendae, qua digni
Im.

c) Georg. I. 345. sqq.
de Nupt. Merc. et Phil. p. 26.
Rom. XLVII.

d) Antiqu. Rom. L. II. c. VIII.
f) Fast. III. 883.

e) Martian. Capella
g) Plutarch. Quaeft.

Imperatores illi iudicabantur, de quibus Dio, Herodotus, Suetonius, Lampridius, Capitolinus, et alii videri possunt, qui de vitis Imperatorum sunt commentati.

Haec igitur, ut alia multa silentio inuoluamus, praecipua erant sacra, quibus olim mensem Augustum Romani, profano deorum cultui addicti et densissimis superstitionum tenebris immerși, ornabant atque illustrabant, quem eam ob causam poëta h)

aeterno regni signatum nomine mensem
scite adpellat. Quantum vero dignitatis Romani huic mensi ex nomine summi Imperatoris accedere putabant, tanta laetitia ex venerando nomine AVGVSTI, Regis nostri Potentissimi, et Electoris Serenissimi, cuius anniuersaria memoria cras recolenda in fastis indicatur, omnes animi fidelium ciuium perfunduntur. Quoniam igitur nemo fere eorum, qui Clementissimi Regis nostri imperio parent, exoptatissimum hunc diem sine gaudii sensu et religiosi votis transmittit; huius etiam scholae aliquot alumni, litterarum studiis seruientes, pietatis et officii partes exsequi publice decreuerunt. Et quum in hoc augustissimo Patriae Patre omnia boni principis ornamenta omnesque eximias virtutes coire et archissimo vinculo consociari viderent; facile erat ac procliuē, ab iis argumentum suorum colloquiorum petere, tanto Principe dignum. Itaque pro suarum virium modulo PRAECIPVA BONI PRINCIPIS ORNAMENTA colloquendo complectentur. Et primo quidem loco

I. PIETATIS CVLTVM

utpote ceterarum virtutum fulcrum certissimum et fundamentum firmissimum,
IO. GOTTLÖB WILDELAV, *Litterhoc.* et
SAM. BENEDICT. KRAVSE, *Schoenau.*

sermone *Hebraico* in principe laudabili commendabunt, et omnem veram felicitatem ex hoc fonte deriuari, ostendent. Deinde

II. IVSTITIAE AMOREM

tanquam eximium decus eorum, qui administrandae rei publ. sunt praefecti,
EPHRAIM GOTTLIEB LOESCHER, *Erbisdorf.* et
CHRIST. FRIDR. ERSELIVS, *Sorau.*

dialogo *Gallico* persequuntur, et hoc nomine AVGVSTO nostro merito iure religiosa et pia vota nuncupabunt. Porro

III. FIDEM PVBLICAM

a bono Principe, famae et virtutum imprimis studioso, sancte seruandam
FRIDR. GOTTHOLD DEDEKIND, *Freib.* et
AVG. BENI. OTTO, *Lugau.*

versibus *Latinis* decantabunt, et huius virtutis expressissimum exemplar in exoptatissimo nostro Patriae Patre repraesentabunt. Quo facto, IV.

h) *Anson*, Idyll, XX.

IV. SAPIENTIAM

veluti illustrissimum Principis decus, et auspiciatissimum honorifici et prosperi imperii subsidium

IO. IESAIAS KREBEL, *Naumburg*, et
BENI. TRAVGOTT SCHMIDT, *Freiberg*.

Italice colloquendo proponunt, eas prouincias omnium maxime florere, ostensuri, quarum princeps hoc praesidio munitur. Succedunt, qui in

V. CLEMENTIA

utpote boni principis virtute imprimis commendabili versabuntur praedicanda,

IO. EVSEB. GOTTHARD BIELZ, *Seigerbütt*, et
SAM. ANDREAS, *Lindau*.

Graecis verbis elogium illud complexuri, quod nosler inprimis AVGVSTVS gratia, mansuetudine, et beneficentia sibi comparauit. Vltimo loco

VI. PACIS STVDIVM

quo et animi sui tranquillitati et ciuium suorum fortunis Princeps optime consulit,

CAR. GOTTLIEB KIESLING, *Freib.* et
GEORG. AVG. ZEISIG, *Freib.*

carmine *Teutonico* celebrabunt, commonstraturi, Regem nostrum Potentissimum eo maxime AVGVSTI nomen promereri, quod FRIDERICVM, hoc est, pacis studiosissimum, sese praefat. Huius igitur salutem et felicitatem singuli oratores religiosi precibus immortalis Deo commendabunt, quibus haec vota adiungimus;

aVgVstVs, patrlae tVtorqVe paterqVe perennet!
fLoreat eX Voto regla CelSa DoMVs!

Non est, quod prolixitatem dicendorum vereantur, qui cras, hora ante meridiem nona ad audienda haec colloquia conuenire volunt. Non solum enim paucis multa complectentur, sed etiam intermissi colloquiis suaves fidium concentus auscultandi satietatem facile abstergebunt. Quapropter, resectis ambagibus, Vos, qui AVGVSTVM nostrum pia veneratione prosequimini, ad sacra ei facienda iis verbis compello, quibus Euander Aeneam eiusque socios ad sacra Herculi peragenda inuitabat: i)

NOBISCVM SACRA HAEC, QVANDO HVC VENISTIS, AMICI,
ANNA, QVAE DIFFERRE NEFAS, CELEBRATE FAVENTES.

P. P. *Freibergae* in Hermunduris, A. R., S. MDCCLII.

d. II. Aug.

i) *Virgil. Aeneid. VIII. 172.*

Yb 627

(1/80)

ULB Halle
002 103 591 3

TAJOL

47

*SACRA
MENSIS AVGVSTI
RECENSET*

ET
AD SACRA ANNIVERSARIA
A V G V S T O
PATRIAE PATRI
FACIENDA
OBSEQUIOSISSIME INVITAT
M. IO. GOTIL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE, Litteris MATTHAEANIS.

XLVII.

